

Nro. 42.

A' FELS. CSASZAR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétsből Kedden Május 25-dik napján 1813-dik
esztendőben.

Rajnai Szövetség.

A' Burkus Kir. lázzasztólevelét, mely Ber-
linben Apr. 6-odikán költ, és a' régi burkusbír-
tokbeli Lakosok közt terjesztetettel, szórólszóra
kihirdettette a' *Westpháliai* Kir. és rendkívül
keményen ízáfollja azt meg.

München, Maj. 15. — Ma érkezett ide, egész-
szen váratlan, az Olaszországi *Alkirály* egyne-
háby Generálokkal együtt, és ebédelvén Fels.
Ipánál, estveli 5 óra után *Majlandának* indult.
(Más *Müncheni* levelek egy igen kellemetes tu-
dósításról beszélnek, mely hír azolta futamo-
dottel, miolta ez a' *Printz* itt általment; de en-
nek a' valóságára még várakoznunk kell).

Dresda, Maj. 13. — Tegnap érkezett ide

Prágából a' mi Fels. Királyunk, kinek Napoleon Tsász. elébe ment.

Svédpomeránia.

Stralsund, Maj. 12. — A' Svédországi Koronaörökös ide érkezett mareggel.

Burkusország.

Berlinben azt hirdették a' Burk. Kir., hogy ha a' Frantziák a' burkus néprohanásbeli fogollyal keményebben bánnak mint a' rendes katona fogollyal: ezt, a' Frantziafoglyokon költsönözik vissza a' Burkusok 24 óra alatt.

Nagy Brittanfia.

London, Maj. 6. — A' Királyné rosszul van. Egy *Davenport* nevű Kamarásasszonyának éjjel elment az esze, és nagy lármával a' Királyné lakhelye' kettős ajtajának már az egyikét betörte, a' másikat pedig kinyitotta neki a' benn volt Kamarásasszony, nem tudván mit jelent a' láрма. Ennek neki állott az esztelen, jól megagyabugyálta, és erővel a' Királyné hálószobájába akart menni: de osztán a' lárma előszaladt 3 inas, a' kik az esztelent a' bolondok házába vitték, *Hostonba*.

Maj. 3-adján estve érkezett az Admiralitashoz egy messzírói (telegraphica) tudósítás, melyet a' Közönséggel nem közlöttek. Hanem azon pillantatban az *Igazgatóprintz* és *Castlereagh* Lord után küldöttek, olly parantsolattal, hogy azokat keressék fel, akárhol vannak azok.

Háborúi dolgok.

Az utóbbi *Kurirban* félbeszakasztott tudósítás a' hartzmezőről, a' Fr. Tsászárnékirályné, Igazgatóhoz, Öfgéhez.

* * *

Az ellenség olyan erővel mutatta magát, mely megmérhetetlennek tettett: a' Tsászár nyomon megtette a' maga készületeit. Az Alkirály parantsolatot kapott, hogy a' *Moskwai* Printz' bal oldalához vegye magát; de 3 óra telt belé, míg ezt végbe vihette. A' *Moskwai* Printz megmarkolta a' fegyvert, és kiállotta a' maga 5 Osztályával a' hartzot, mely fél óra múlva rettetetessé lett. ŐF. maga, az Őrizet' homlokára állott a' hadsereg' kellőközepe megett, és segítette a' *Moskwai* Printz' jobb szárnyát. A' *Ragusai* Hertz. a' maga 3 Osztályával, a' legszélső jobb szárnyon állott. *Bertrand* Gen. parantsolatot kapott, hogy abban a' pillanatban, melyben a' linea legkeményebb tsatában lessz, az ellenség' hadserege megé törjőnbé. — A' szerentsének úgy tettett, hogy mindezeket a' készületeket fényes kimenetellel koronázzameg. Az ellenség, mely feltett tárgyának jó kimeneteléről egészen meggyőződöttnek láttatott, olyan fordulást tett, hogy a' mi jobb oldalunkat megkerülje, és a' *Weissenfelsi* Országútba kaphasson. *Compans* Gen., egy nagy érdemű Gen. a' hartzmezőn, az első Osztály' homlokán, ellent állott annak, mint a' vas. A' tengeri regimentek sok megtámadást állottakki tsendes vérrel, és béterítették a' hartzmezőt az ellenség' Lovasságának a' színével. De a' Gyalogság', ágyúsereg', és Lovasság' főőrekedései a' kellőközépnak voltak szegezve. A' *Moskwai* Printz' 5 Osztálya közül 4, voltak már a' tsatában. *Koju* sokszor el- és vissza vétegett. E' a' falu az ellenség' hatalmában maradt: *Loban* Gróf elküldötte *Ricard* Ge.

nerált, hogy vegye vissza, 's reá rohanván, elvette.

Az ütközet 2 mértföld hosszáságu léneánterülettel, mely, tűzzel, füsttel és porral volt béterítve. A' Moskwai Printz, Souham Gen., Girard Gen. mindenütt ott voltak, mindenről gondoskodtak. Girard Gen., a' ki már egynehány lövet-sebet kapott, nem akarta a' hartzmezőt ott hagyni. Azt vallotta, hogy a' maga nyájának a' homlokán akar meghalni, mivel' az a' pillantat, minden Frantziákra nézve, a' kiknek egy azívek van, eljött, a' melyben vagy győzni kell, vagy meg kell halni. Azomban látszott homályosan messziről a' Bertrand' Tagjának a' porát, és tüze' kezdete. Ugyanakkor bényomúlt az Alkirály a' hartzléneába balról, 's a' Tarenti Hertz. megtámadta az ellenség' sugorgatótját, és ahhoz a' faluhoz ért, a' melynek az ellenség a' maga' jobb szárnyát vetette. Ezen pillantában megkezdte az ellenség a' maga' iparkodását a' kellőközép ellen, Kaját ismét elvette rohanással; a' mi kellőközépünk hátrált; egynehány Tsapat (bataillon) széjjel szaladt; de ezek a' bátor fiatal legények meglátván a' Tsászárt, — Elljena' Tsászár — kiáltás között, rendre szedték magukat. ŐF. úgy hélt, hogy a' meghatározó pillantat, mely az ütközetek' nyereségét vagy veszteségét elválasztja, jelen volna; nem volt tsak egy pillantat is veszteni való. A' Tsászár parantsolt a' Trevisói Hertzegnek, hogy a' fiatal őrizetnek 6 Tsapatjával nyomúljon Kajára, az ellenséget nyakrafőre felforgatni, a' fajt elvenni, és mindent, valamit benne talál, levagdalni. Azon pillantatban parantsolt a' maga' Bajseged elmének

Drouot Generálnak, egyik leghíresebb ágyúseregtisztnak, hogy egy 80 darabból álló ágyúsereget állítson össze, 's állítsa azt az öreg Örizet' elébe; mely gráditsonként egymásra következő szakaszokban, mint négy ütközösántz (redout) a' kellőközép' segedelmére állítatottfel. E' megett állott minden lovasságunk hartzrendbe állítva. *Dulauloy*, *Drouot*, és *Devaux* GGen. neki rugtattak vágattában a' magok' 80 tüzokádójokkal, mellyeket egyetlenegy csoportban állítottak. A' tűz — irtództatóvá lett. Hátrált az ellenség mindenfelé. A' *Trevisoi* Hertz. egy vágás nélkül elvette *Kaját*, feldúlta az ellenséget, és folyvást nyomult előre rohanóléptetéssel. Az ellenségnek, Lovassága, Gyalogsága, ágyúsága, minden takarodott hátra.

Bonnet Gen., a' ki a' *Ragusai* Hertzegnek egy Osztályát vezérli, parantsolatot kapott, hogy balra *Kajának* mozdúlljon, a' kellőközép' előkapása' segedelmére. Sok Lovasságmegtámadást kiállott, melyben az ellenség sokat vesztett. — Azomban előnyomúl *Bertrand* Gr. Gen., 's béáll a' sorba. Híjjába seregelt az ellenség' Lovassága az ő kotzkalapja körül, nem hátráltatott a' nyomulásban. Hogy annál hamarább a' sorba jusson, parantsolt a' Tsászár, hogy erányozzon másfelé, 's támaszkodjon *Kaja*' környékének. Az egész jobb szárny homlokot fordított, a' jobb-jával előre.

Már most repült az ellenség szakadatlanúl, kergettük másfél mértföldnyire. Tsak hamar értük azt a' tetőt, a' mellyen az ütközet alatt *Sándor* Tsászár, a' *Burkus* Király, és a' *Brandenburgi* Familia voltak. Ezt a' környúlállást

egy fogoly Tisztól tudtuk meg, a' ki ott volt,

Egynehány ezer foglyot fogtunk. Többet nem lehetett fogni a' mi lovasságunk' tsekélysege miatt; meg azért, mert a' Tsászárt azt kívánta, hogy kegyelmesen bánjunk velük.

Az ütközet' kezdetén így szóllott a' Tsászárt a' Tsoportokhoz: — *Ez olyan ütközet mint az Egyiptomi. — Egy jó Gyalegságnak, mellyet az Agyúság segít, elégnek kell magának lenni.*

Gourré Gen., a' Moskwoi Printz' Főhaditsége' (Generalstab) Feje, elesett; — egy olyan halál, melly egy ilyen derék katonára méltó volt. A' mi veszteségünk 10,000 holt és sebes; az ellenségét lehet tenni 25 — 30 ezerre. A' burkus királyi Őrizet semmivé tétetett. A' Muszka Tsászárt Őrizettjei sokat szenvedtek. A' 10 muszka vasasregementek' 2 Osztálya felaprított.

Nem dítserheti ŐF. eléggé a' hadsereg' jószívűségét, bátorságát és rettenthetetlenségét. A' mi fiatal katonáink fel se vették a' veszedelmet. Hírré adták ők ezen nagy alkalmatossággal a' frantzia vérnek minden nemességét. — A' Főhaditség hírré fogja adni a' maga tudósításában a' szép tetteket, mellyek ezt a' tündöklőnapot megbélyegezték, és az Ország' eltörlését's feldarabolását tárgyazó elmészfutó (absurdum, chimaericum) reménységeket, 's mesterkedéseket porrá változtatták. Azok a' napfénykerülő boszszuállások, mellyeket a' St. Jamesi (Sz. Jónási, Londoni, ángliai) Kabinét az egész tél' folytában szűttfont, egy bá alatt (in einem Nu) keresztülvágattak, mint a' Gordiusi gomb a' Nagy Sándor' fegyvere által.

A' Hessen-Homburgi Printz megölettetett.

A' foglyok azt mondják, hogy az ifjú Burkus Koronaörökös megsebesedett, és a' *Mecklenburg-Strelitzi* Printz megölettetett.

Az öreg Örizet' Gyalogsága, melyből tsupán tsak 6 Tsapat érkezettmeg, segítette a' tsát a' maga' jelenléte által azzal a' tsendesvérséggel, a' melyről az híres. Ez egyet se lőtt. A' hadseregnek fele nem hartzolt; mert a' *Lauriston* Gen. Tagjának 4 Osztállja tsak *Lipsiát* foglaltael; a' *Reggioi* Hertz. 3 Osztállja, még 2 napi járó útnyira vólt a' hartzmezőtől; *Bertrand* Gr. tsak 1 Osztálllyával jött az ütközetbe, 's tsak annyira, hogy 50 embert vesztett; a' 2-odik és 3-adik Osztállya nem hartzolt. A' *Barrois* Gen. vezérlése alatt való 2-odik Osztállya a' fiatal Örizetnek, még 5 napi járó földre vólt tóllünk; éppen így vólt az öreg Örizetnek is fele, *Decuz* Gen. alatt, mely még tsak *Erfurtig* jött. Sugorgatottágyúság (reservebatterien), mely többől áll 100 tüzokádónál (*Feuerschlünde*) nem vólt még a' hadseregnél, és még most vannak útban *Majntz*ből *Erfurt* felé. A' *Bellunoi* Hertz. 3 Osztállya, az *Alsbé'* környékén vóltak. — És így, a' szövetségeseeknek 150 vagy 200 ezer emberből álló hadserege, mellyet két Uralkodó vezérlett, melynek a' homlokán igen sok, burkus Házbeli Printzek vóltak, a' frantzia hadseregnek felénél kevesebb része által győzettetett és szasztatottmeg.

Az ispotályszekerek és a' hartzmező a' legszívrehatóbb nézőhelyet formálták. A' fiatal katonák, uralkodtak a' magok' fájdalmokon, meglátván a' Tsászárt, kiáltottak — *Éljen a' Tsászár!* — *Húsz esztendő óta*, így szóllott a' Tsá-

szát, vezérlem a' frantzia hadseregeket; még so-
hase láttam olyan nagy bátorlelkűséget és en-
gedelmességet.

Végre valahára, tsak megnyúgodna már Eu-
rópa, ha az Uralkodók, és az ő Kabinéttjokat
vezető Ministerek a' hartzmezőn jelen lettek vól-
na. Keresztet vetettek vólna arra a' reménység-
re, hogy Frantziaország' tsillagát visszafelé lép-
tessék; meclátták vólna, hogy azok a' tanács-
adók, a' kik Frantziaországot fel akarják dara-
bolni 's a' Tsászárt meg akarják alázni, a' ma-
gok' Uralkodójoknak készítik az elsüllyedést.

— A' Monitőrben, Maj. 10-és 11-dikén. — A'
Tsászárnékirályné, Igazgató ÖF. tudósításokat
vett a' hadseregtől Maj. 3-adikáról estve 9 óra-
kor; 4 edikéről estve, és 5-ödikéről, mellyeknek
rövid értelmek ez: — A' Tsászár Maj. 3-adikán,
hajnalhasadáskor lóra ülven, a' hartzmezőt meg-
járta, 10 órakor az elenség után indult, estve-
Pegauban vólt a' főtanyája, az *Alkirátyé Witt-
staüdenben*, *Lauriston Gr. Zwenkauban*, a' *Ra-
gusai Hertz. Litzkowitzban*, *Bertrand Gr. Pre-
delnél* általment az *Elsteren*, a' *Moskwaí Printz*
a' hartzmezőn maradt, a' *Reggioi Hertz. Zeitz*
felé ment.

A' *Muszka Tsászár és Burk. Király* Maj.
2. estve *Pegaun* keresztül, 11 órakor éjjel *Lo-
bestadtba* értek, 3-adikán, regg. 3 órakor *Borna*
felé mentek. — Az ellenség nem tudott az ál-
mélködásból kivetkeződni, hogy egy olyan nagy
társégen, egy olyan hadsereg vertemeg, mely-
nek alig vólt Lovassága. Fogoly *Obersterck*
mondják, hogy már folyt az ütközet, mikormeg-
tudta az ellenség, hogy *Napoleon Ts.* elérkezett,
azt hitték, hogy *Erfurtban* van. — A' *Burkusok*
okozzák a' *Muszkákat*, hogy nem segítettek; a'

Muszkák a' Burkusokat, hogy nem jól hartzoltak: A' legnagyobb zavarban vonultak hátra. Az önkéntálló burkus foglyok szánakozásra méltók; mind azt vallják, hogy erővel hajtották őket, fenyegetődzésekkel. — A' környék' öröme, hogy a' Kozásoktól megszabadultak, leírhatatlan. A' felzúdulást tárgyazó kísértő hirdetményekről utálattal beszélnek a' lakosok. — A' muszkaburkus hadsereg ezen tagokból állott: *York, Blücher, Bülow, — Wittgenstein, Winzingerode, Miloradovitsch és Tormaszew.* A' muszka és burkus örízet is ott volt.

— Maj. 4. estve a' Fr. Tsász. Bornában, az *Alkirály Colditzban, Bertrand Frohburgban, Lauriston Mölbusban, a' Moskwai Printz Lipsiában, a' Reggioi Hertz. Zeitzban* volt. — Az ellenség megyen nyakrafőre *Dresda* felé; a' hadseregút tele muszka és burkus sebesekkel. — *Brenier* Osztálygen. megsebesedett; *Chemineau* és *Grillot* Szakasgenerálok (Brig. Gen.) megsebesedtek, megtsonkítottak (amputáltattak). — A' Monitör hibát vall; nem 150 ezer, hanem 39,500 ágyúlövet esett az ütközetben; a' *Moskwánál* 50 's 's egynehány ezer esett volt.

— Maj. 5. A' Fr. Tsász. főtanácsja *Colditzban, az Alkirályé Hartában, a' Ragusai Hertz. Colditz* mellett, a' *Lauristoné Wurtzenben, a' Moskwai Printzé Lipsiában, a' Reggioi Hertz. Altenburghan, a' Bertrandé Rochlitzban* volt.

Az *Alkirály Colditzig* ment Maj. 5. ödikén, 9 órakor, a' híd le volt rontva; az általmenetelt ellenzették Gyalogság, és Lovasság, ágyúval. Az *Alkirály* balra fordult, egy siker (nem mély) helyen által ment a' folyón *Komichauig*, felállott 20 ágyúval, az ellenség ott hagyta *Colditzot*, martzongó tűz között. Az *Alkirály* üzöbe vette ezt a' 20 — 25 ezer maradékját a' burkus hadseregnek, mely *Leitsznig* és *Gersdorf* felé vette az úttját, a' hol *Miloradowitschnak* két sugorított Osztálya, 8000 ember, állott, a' kik akkor értek volt a' hartzmezőhöz, mikor már vége volt az ütközetnek. Ezeket megtámadta az

Alkirdly, által törte, *Harthaig* nyomta. Itt vesztünk 5 — 6 száz embert, fogtunk 1000-et, együtt, vesztett az ellenség 2000-et. — A' *Rochlitz* úton több szekér ment el sebeseikkel 1200-nál. — A' *Burk. Kir.* és a' *Muszka Tsász.* *Rochlitz*ban haltak vőlt.

Lauriston Gen. elindult *Dresdának*, a' *Moskwa* Prinsz az *Elbének*, hogy *Torgaut* és *Wittemberget* megszabadítsa. — Foglyok beszélnek, hogy *Sándor Tsász.*, mikor látta, hogy azütközet elveszett, a' muszka sora nyargalván, ezzel bátorította a' katonáit: — *Tsak bátran, Isten ve-lünk!* — *Blücher* Vezéren kívül, a' ki megsebesedett, 5 Osztály- és Szakaszgenerálok öleltek vagy sebesedtek vőlna meg.

* * *

Dresda, Maj. 8. — Ma délután jöttbe a' Tsapat *Frantzia*, 's elállották a' kapukat 's az *Elbe'* partját. — Magános levelek pedig azt írják, hogy *Napoleon* Tsász. ugyanazon nap 4 órákor délután mentbe örömköltés és harangozás között. Az előttvaló nap' ott haltak *Sándor Tsász.* és a' *Burk. Kir.* Maj. 10-edikén menté által a' *Frantziák* egy új szálhídon (*Floszbrücke*), mellyre a' *Muszka* az *Újvárost* is (*Dresdának* a' túlsó részét) ott hagyták.

* * *

Spanyolországról sok van az Újságlevelekben a' *Monitör*ből kiszedve, némely része *Londonból*, más része egyenesen *Spanyolországból*, mellyek többnyire a' *frantzia* hadsereg' előmeneteleiről szólnak.

* * *

Dresda, Maj. 10. — Itt 5-ödiktől 7-edikig tartott a' *Muszka*' hátrálássok. Először tették azt, azzal a' színnel, hogy az tsak a' felesleg való halmi, 's a' muszka hadseregnél sokszor képzelhetetlen sokra telő szekerek vőlnának, mellyeket *Sándor Tsászár* maga parantsolt, hogy sietve mennének vissza az *Elbén* azért, hogy maradjon valami takarmány a' lovaknak és kenyér.

az embereknek ezeken a' kiürült környékeken, a' *Mulde* és *Elbe* között. Hanem, mindjárt jöttek azután az ágyúk is, 's egyszer osztán a' hadsereg maga is, de jó rendel. Nem is volt a' Muszkák' sebesséinek a' száma, a' burkusokéhoz szabva, a' kik csak itt mentek által, még szembeálló is; úgy hogy, már előre csak abból is megtettzett, hogy a' Muszkák a' Máj. 2-odikán volt ütközetben, 's a' Máj. 1-ső napján esett előtátaban kevés részt vettek. A' *Burkus Kir. Neustadt*ban maradt az *Örizzettjének* egy szakaszával 8-adikán reggelig, és közel együtt utazottel *Sándor Tsászárral*. A' burkus hadsereg 7-dik és 8-adik között ment által az *Elbe*' jobb partjára a' *Meiszeni* és *Mühlbergi* hajóhidakon. A' *Burk. Kir.* még 7-edikén reggel, a' *Meiszen*-nél dugaszban volt oszlopokat (les colonnes à déboucher) maga megtekintette, és azután visszajött a' főtanyára *Dresdába*. A' visszavonuló burkusok Fővezere, minthogy *Blücher* Gen. megsebesedettnek mondják, *York* Gen. Hogy a' visszavonulást fedezzék, elrontottak vagy súlylyesztettek az egyesültek minden hajót, hidat, pállót (*Stege*) a' *Mulden*, *Wurzennél* és *Eulenburgnál*. A' mellett minden lovat elvittek *Altenburg* és *Dresda* között, a' *Jószág'* és *Sebesek* költötetésekre. A' *Kozákok* pedig a' szarvas marhát is minden faluból elhajtották magokkal. Ugyan ezt láttatnak elkövetni akarni egész *Lausitzig*. Még is, rablást, 's egyéb erőszakot keveset tettek. —

Máj. 8-adikán, reggeli 9 órakor mehettek által az utolsó Muszkák a' *Dresdai* hídon. Egynehány szekérhús, az öregváros' mészárszékjeiből, formálta az utóllját. Akkor hirtelen kiütötte magát az előre készített tűz mindenfelől a' segedelemhídban, melly 5 hét óta a' felvettett hídoszlopokat összefoglalta, a' *Gránatoknak* kemény fellobbanásával, mellyeket az előtvaló éjjel a' hídiábakba raktak, de még is a' szomszédságoknak sérelmek nélkül, és egynehány pertz-órában elvált az öregváros az újtól. Az alatt

egésszen általmentek az utólján való könnyű tsoportok 's a' Kozákrajok (Kozakenschwärme) a' feszes épületű hajóhídon *Dresdán* fellyül az *Elbe*' jobb partjára, melynek szándékozott általmazására az utolsó 10 nap alatt egy hídfejet és gántsáfakat (Verhaue) kezdtek építeni, de a' melyek sehol se lettek készen. Délutánui 2 órakor vonúltak hátra az utolsó Muszkák, 's azonnal egy felséges rettentő néztárgy (Schauspiel) támadt a' hídon, melyet, a' mint mondják a' 'Congreve' gyújtólidértzeivel (Brandraketen) raktak meg, mely egész tagban, a' mint össze vólt tsinálva, úszott a' széles folyón a' két város között, lángal és iszonyú füstoszlopokkal béterítve, a' felvettetett kőhídig lefelé, a' hol az, az ép hídbóltoknak ütközvén, egészen elégett.

Azomban ismét egy más néztárgy ötlött szembe. A' frantzia sereg, az *Alkirály*, *Trevi-soi* és *Ragusai* Hertzegek alatt közelgettek a' *Wilsdrufi* országúton a' város felé. A' város 'Tanáttsa' válogatottjai eleikbe mentek. Az örömhír harangozott, hogy *Napoleon* Tsászár maga, az 'Örizettje' homlokán bé fog jönni a' városba. De még elébb körülnyargalta a' várost, megnézte az elhagyott hídfejet, 's úgy jöttbé 5 óra tájban az össze toluált népnek örömkialtása között, és egyenesen nyargalt az *Elbepartra*, 's kimutatta a' helyet, a' hol szálhídat tsináljanak, melyhez egész erővel mindjárt hozzá is fogtak. Este, szó nélkül megvilágosították az egész öregvárost. ÖF. elküldött nyomon Prágába a' Szász Királyhoz. Az Újváros még a' Muszkák' kezében vólt. Maj. 9-edikén puskáztak, ágyúztak egyik partról a' másokra; 10-edikén reggel már mentek által a' Frantziák, és 8 órakor délelőtt 2 Tsapat bé is ment az Újvárosba. A' felvettett nagy hídat is megtsinálták. Minden órában jönnek újjabbújjabb regementek, kiknek jómagok viseleteken álmélkodni lehet.

(Ettől fogva, az Újjságírás, a' már magát jobban érző, 's alatt kijelölt Erd. Újjságíróra viszsza kerül).